

Ιστορικά ποιήματα Κ.Π Καβάφη

Από τις μαθήτριες της Α' λυκείου

Πελώνη Σοφία

Μπίμπαση Ελευθερία

Φωλιά Ευγενία

Κ.Π. Καβάφης

(Αλεξάνδρεια, 29 Απριλίου 1863 - Αλεξάνδρεια, 29 Απριλίου 1933)

Κ.Π. Καβάφης

- Έζησε στην Αλεξάνδρεια
- Είχε έντονο ενδιαφέρον για την ιστορία
- Επηρεάστηκε από τον ρομαντισμό και από τον συμβολισμό.
- Τον 20^ο αιώνα περνά στον ρεαλισμό

Τα ποιήματά του χωρίζονται σε 3 κατηγορίες:

Ιστορικά, Ηδονικά, Φιλοσοφικά

- Τα ιστορικά γεγονότα αποτελούν έκφραση του εσωτερικού του κόσμου.
- Η γλώσσα και η ποίησή του είναι ιδιότυπη.
- Ο τόνος είναι διδακτικός.

Ιστορική μέθοδος του Καβάφη

- Χρησιμοποιεί την αναγωγή του τώρα στο ιστορικό ανάλογο του τότε.
- Το ποιητικό του θέμα το παρουσιάζει ως ιστορικό περιστατικό.

Ιστορικά ποιήματα του Καβάφη

- *Ο Καβάφης αγαπούσε ιδιαίτερα την ιστορία.*
- *Τα ποιήματα του έχουν βάση τα ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα*
- *Δεν αναφέρονται σε κάποιο υπαρκτό πρόσωπο ή γεγονός.*

- *Επιλέγει εποχές παρακμής και ηττημένα ιστορικά πρόσωπα.*
- *Η αναφορά σε πραγματικά ιστορικά γεγονότα γίνεται για να σχολιάσει τις συνθήκες που επικρατούσαν μεταδίδοντας ένα μήνυμα προς τους σύγχρονους αναγνώστες.*

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ

Μαζεύθηκαν οι Αλεξανδρινοί
να δουν της Κλεοπάτρας τα παιδιά,
τον Καισαρίωνα, και τα μικρά του αδέρφια,
Αλέξανδρο και Πτολεμαίο, που πρώτη
φορά τα βγάζαν έξω στο Γυμνάσιο,
εκεί να τα κηρύξουν βασιλείς,
μες στη λαμπρή παράταξι των στρατιωτών.
Ο Αλέξανδρος— τον είπαν βασιλέα
της Αρμενίας, της Μηδίας, και των Πάρθων.
Ο Πτολεμαίος— τον είπαν βασιλέα
της Κιλικίας, της Συρίας, και της Φοινίκης.
Ο Καισαρίων στέκονταν πιο εμπροστά,
ντυμένος σε μετάξι τριανταφυλλί,
στο στήθος του ανθοδέσμη από υακίνθους,
η ζώνη του διπλή σειρά σαπφείρων κι αμεθύστων,
δεμένα τα ποδήματά του μ' άσπρες
κορδέλλες κεντημένες με ροδόχροα μαργαριτάρια.
Αυτόν τον είπαν πότερο από τους μικρούς,
αυτόν τον είπαν Βασιλέα των Βασιλέων.

Οι Αλεξανδρινοί ένοιωθαν βέβαια
που ήσαν λόγια αυτά και θεατρικά.

Αλλά η μέρα ήτανε ζεστή και ποιητική,
ο ουρανός ένα γαλάζιο ανοιχτό,
το Αλεξανδρινό Γυμνάσιον ένα
θριαμβικό κατόρθωμα της τέχνης,
των αυλικών η πολυτέλεια έιτακτη,
ο Καισαρίων όλο χάρις κι εμορφιά
(της Κλεοπάτρας υιός, αίμα των Λαγιδών).
κ' οι Αλεξανδρινοί έτρεχαν πια στην εορτή,
κ' ενθουσιάζονταν, κ' επευφημούσαν
ελληνικά, κ' αιγυπτιακά, και ποιοι εβραίικα,
γοητευμένοι με τ' ωραίο θέαμα—
μ' όλο που βέβαια ήξευραν τι άξιζαν αυτά,
τι κούφια λόγια ήσανε αυτές η βασιλείες.

Αλεξανδρινοί Βασιλείς

Το ποίημα παρουσιάζει την ηθική πτώση μιας βασίλισσας που καταφεύγει σε ανούσιες εκδηλώσεις για να ενισχύσει το κύρος της και την ένοχη συμμετοχή των υπηκόων της που αναγνωρίζουν την αλήθεια.

ΚΑΙΣΑΡΙΩΝ

Εν μέρει για να εξακριβώσω μια εποχή,
εν μέρει και την ώρα να περάσω,
την νύχτα χθες πήρα μια συλλογή
επιγραφών των Πτολεμαίων να διαβάσω.
Οι άφθονοι έπαινοι κ' η κολακείες
εις όλους μοιάζουν. Όλοι είναι λαμπροί,
ένδοξοι, κραταιοί, αγαθοεργοί·
~~κάθ' επιχείρησις των σοφοτάτη.~~

Αν πεις για τες γυναίκες της γενιάς, κι αυτές,
όλες η Βερενίκες κ' η Κλεοπάτρες θαυμαστές.

Όταν κατόρθωσα την εποχή να εξακριβώσω
θάφινά το βιβλίο αν μια μνεία μικρή,
κι ασήμαντη, του βασιλέως Καισαρίωνος
δεν είλιπε την προσοχή μου αμέσως.....

Α, να, ήρθες συ με την αόριστη
γοητεία σου. Στην ιστορία λίγες
γραμμές μονάχα βρίσκονται για σένα,
κ' έτσι πιο ελεύθερα σ' έπλασα μες στον νου
μου.

Σ' έπλασα ωραίο κ' αισθηματικό.

~~Η τέχνη μου στο πρόσωπό σου δίνει~~
μιαν ονειρώδη συμπαθητική εμορφιά.

Και τόσο πλήρως σε φαντάσθηκα,
που χθες την νύχτα αργά, σαν έσβυνεν
η λάμπα μου —άφισα επίτηδες να σβύνει—
εθάρρεψα που μπήκες μες στην κάμαρά
μου,

με φάνηκε που εμπρός μου στάθηκες· ως θα
ήσουν

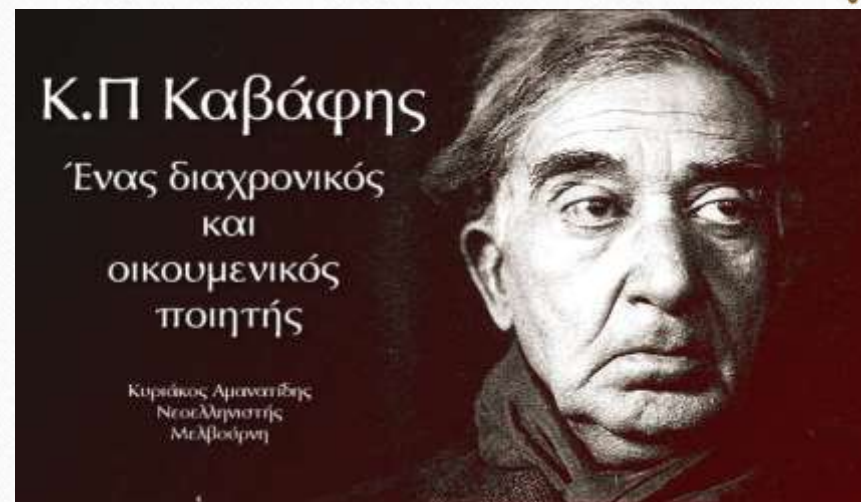
μες στην κατακτημένην Αλεξάνδρεια,
χλωμός και κουρασμένος, ιδεώδης εν τη
λύπη σου,

ελπίζοντας ακόμη να σε σπλαχνισθούν
οι φαύλοι —που ψιθύριζαν το
«Πολυκαισαρίη».

Καισαρίων

- Υπαρκτό ιστορικό πρόσωπο.
- Η ιστορία λειτουργεί ως πηγή έμπνευσης
- Τα πρόσωπα κινούνται για να εξυπηρετήσουν τις προθέσεις του ποιητή.
- Ο Καβάφης γοητευμένος από το πρόσωπο του νεαρού Καισαρίωνα πλάθει την ποιητική του μορφή και παράλληλα του εμπιστεύεται τον τρόπο δημιουργίας ενός καθαφικού ποιήματος.
- Ο Καβάφης επιθυμεί μέσω της ποίησης να δράσει επανορθωτικά αποκαθιστώντας την αδικία της ιστορίας σε βάρος του νεαρού Καισαρίωνα, η οποία του αφιέρωσε λίγες μόνο γραμμές.

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΒΑΡΒΑΡΟΥΣ

— Τι περιμένουμε στην αγορά συναθροισμένοι;

Είναι οι βάρβαροι να φθάσουν σήμερα.

— Γιατί μέσα στην Σύγκλητο μια τέτοια απραξία;
Τι κάθοντ' οι Συγκλητικοί και δεν νομοθετούνε;

Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα.
Τι νόμους πια θα κάμουν οι Συγκλητικοί;
Οι βάρβαροι σαν έλθουν θα νομοθετήσουν.

— Γιατί ο αυτοκράτωρ μας τόσο πρωί σηκώθη,
και κάθεται στις πόλεως την πιο μεγάλη πύλη
στον θρόνο επάνω, επίσημος, φορώντας την
κορώννα;

Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα.
Κι ο αυτοκράτωρ περιμένει να δεχθεί
τον αρχηγό τους. Μάλιστα ετοίμασε
για να τον δώσει μια περγαμηνή. Εκεί
τον έγραψε τίτλους πολλούς κι ονόματα.

— Γιατί οι δυο μας ύπατοι κ' οι πραίτορες
εβγήκαν
σήμερα με τες κόκκινες, τες κεντημένες τόγες·
γιατί βραχιόλια φόρεσαν με τόσους
αμεθύστους,
και δαχτυλίδια με λαμπρά, γυαλιστερά
σμαράγδια·
γιατί να πιάσουν σήμερα πολύτιμα
μπαστούνια
μ' ασήμια και μαλάματα έκτακτα σιαλιγμένα;

Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα·
και τέτοια πράγματα θαμπώνουν τους
βαρβάρους.

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΒΑΡΒΑΡΟΥΣ

- —Γιατί κ' οι άξιοι ρήτορες δεν έρχονται σαν πάντα να βγάλουνε τους λόγους τους, να πούνε τα δικά τους;

Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα·
κι αυτοί βαρυνούντ' ευφράδειες και δημηγορίες.

— Γιατί ν' αρχίσει μονομιás αυτή η ανησυχία
κ' η σύγχυσις. (Τα πρόσωπα τι σοβαρά που έγιναν).
Γιατί αδειάζουν γρήγορα οι δρόμοι κ' η πλατέες,
κι όλοι γυρνούν στα σπίτια τους πολύ συλλογισμένοι;

Γιατί ενύχτωσε κ' οι βάρβαροι δεν ήλθαν.
Και μερικοί έφθασαν απ' τα σύνορα,
και είπανε πως βάρβαροι πια δεν υπάρχουν.

**Και τώρα τι θα γένουμε χωρίς βαρβάρους.
Οι άνθρωποι αυτοί ήσαν μια κάποια λύσις.**

Περιμένοντας τους βαρβάρους

- Ψευδοϊστορικό ποίημα
- Φανταστικός διάλογος
- Ο σκοπός του η επιθυμία των ανθρώπων να απλουστεύσουν τη ζωή τους
- Αντλεί συμπεριφορές, περιστατικά και γεγονότα που εν δυνάμει μπορούν να λειτουργήσουν ως φορείς σημαντικών μηνυμάτων για τον σύγχρονο αναγνώστη

«Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες πλην
Λακεδαιμονίων—»

Μπορούμε κάλλιστα να φαντασθούμε
πως θ' αδιαφόρησαν παντάπασι στην Σπάρτη
για την επιγραφήν αυτή. «Πλην Λακεδαιμονίων»,
μα φυσικά. Δεν ήσαν οι Σπαρτιάται
για να τους οδηγούν και για να τους προστάζουν
σαν πολυτίμους υπηρέτας. Άλλωστε
μια πανελλήνια εκστρατεία χωρίς
Σπαρτιάτη βασιλέα γι' αρχηγό
δεν θα τους φαίνονταν πολλής περιωπής.
Α βεβαιότατα «πλην Λακεδαιμονίων».

Είναι κι αυτή μια στάσις. Νοιώθεται.

Έτσι, πλην Λακεδαιμονίων στον Γρανικό·
και στην Ισσό μετά· και στην τελειωτική
την μάχη, όπου εσαρώθη ο φοβερός στρατός
που στ' Άρβηλα συγκέντρωσαν οι Πέρσαι:
που απ' τ' Άρβηλα ξεινήσησε για νίκη, κ' εσαρώθη.

Κι απ' την θαυμάσια πανελλήνιαν εκστρατεία,
την νικηφόρα, την περιλάμπρη,
την περιλάλητη, την δοξασμένη
ως άλλη δεν δοξάσθηκε καμιά,
την απαράμιλλη: βγήκαμ' εμείς·
ελληνικός καινούριος κόσμος, μέγας.

Εμείς· οι Αλεξανδρείς, οι Αντιοχείς,
οι Σελευκείς, κ' οι πολυάριθμοι
επίλοιποι Έλληνες Αιγύπτου και Συρίας,
κ' οι εν Μηδία, κ' οι εν Περσίδι, κι όσοι άλλοι.
Με τες ειτεταμένες επικράτειες,
με την ποικίλη δράσι των στοχαστικών
προσαρμογών.
Και την Κοινήν Ελληνική Λαλιά
ώς μέσα στην Βακτριανή την πήγαμεν, ως τους
Ινδούς.

Για Λακεδαιμονίους να μιλούμε τώρα!

Στα 200 π.Χ.

- Έντονο ρητορικό ύφος.
- Η καταλογράφηση των προσώπων του ελληνιστικού κόσμου δηλώνει τον θαυμασμό και την υπερηφάνεια του αφηγητή για τα θαυμαστά αποτελέσματα της εκστρατείας του Αλεξάνδρου.
- Τα ειρωνικά σχόλιά του ξετυλίγονται κλιμακωτά: από τη λεπτή ειρωνεία στο σαρκασμό.
- Πεζολογικό ύφος
- Απουσία ομοιοκαταληξίας
- Σταθερό αριθμό συλλαβών ή μέτρου.
- Δημοτική γλώσσα με στοιχεία καθαρεύουσας \ αρχαίζουσας και ιδιωματικές εκφράσεις.
- Προβάλλει μία στάση ζωής...

Ο αφηγητής δίνει έμφαση:

A) στην μεγάλη έκταση και τη διασπορά του ελληνισμού

B) στον κοσμοπολιτισμό ως τρόπο ζωής

Γ) στη διάδοση της ελληνικής γλώσσας

Ο ΔΑΡΕΙΟΣ

Ο ποιητής Φερνάζης το σπουδαίον μέρος
του επικού ποιήματός του κάμνει.
Το πώς την βασιλεία των Περσών
παρέλαβε ο Δαρείος Υστάσπου. (Από αυτόν
κατάγεται ο ένδοξός μας βασιλεύς,
ο Μιθριδάτης, Διόνυσος κ' Ευπάτωρ). Αλλ' εδώ
χρειάζεται φιλοσοφία· πρέπει ν' αναλύσει
τα αισθήματα που θα είχεν ο Δαρείος:

Ίσως υπεροψίαν και μέθην· όχι όμως — μάλλον
σαν κατανόησι της ματαιότητος των μεγαλείων.
Βαθέως σιέπτεται το πράγμα ο ποιητής.

Αλλά τον διακόπτει ο υπηρέτης του που μπαίνει
τρέχοντας, και την βαρυσήμαντην είδησι αγγέλλει.
Άρχισε ο πόλεμος με τους Ρωμαίους.
Το πλείστον του στρατού μας πέρασε τα σύνορα.

Ο ποιητής μένει ενεός. Τι συμφορά!
Πού τώρα ο ένδοξός μας βασιλεύς,
ο Μιθριδάτης, Διόνυσος κ' Ευπάτωρ,
μ' ελληνικά ποιήματα ν' ασχοληθεί.
Μέσα σε πόλεμο — φαντάσου, ελληνικά ποιήματα.

Αδημονεί ο Φερνάζης. Ατυχία!
Εκεί που το είχε θετικό με τον «Δαρείο»
ν' αναδειχθεί, και τους επικριτάς του,
τους φθονερούς, τελειωτικά ν' αποστομώσει.
Τι αναβολή, τι αναβολή στα σχέδιά του.

Και νάταν μόνο αναβολή, πάλι καλά.
Αλλά να δούμε αν έχουμε κι ασφάλεια
στην Αμισό. Δεν είναι πολιτεία εικάπτως οχυρή.
Είναι φρικτότατοι εχθροί οι Ρωμαίοι.
Μπορούμε να τα βγάλουμε μ' αυτούς,
οι Καππαδόκες; Γένεται ποτέ;
Είναι να μετρηθούμε τώρα με τες λεγεώνες;
Θεοί μεγάλοι, της Ασίας προστάται, βοηθήστε
μας.—

Όμως μες σ' όλη του την ταραχή και το κακό,
επίμονα κ' η ποιητική ιδέα πάει κι έρχεται —
το πιθανότερο είναι, βέβαια, υπεροψίαν και μέθην·
υπεροψίαν και μέθην θα είχεν ο Δαρείος.

Ο Δαρείος

- *Ανήκει στον καθαφικό κανόνα και στα 154 αναγνωρισμένα ποιήματα του Καβάφη*
  - *Αποτελεί μια περίκλειστη σκηνογραφία.*
  - *Ο τίτλος του ποιήματος είναι μονόλεξος*
-
- *Τα πρόσωπα, γεγονότα και πράγματα του ποιήματος είναι αυθεντικά στοιχεία της ιστορίας.*
  - *Το ποίημα λειτουργεί θεατρικά.*
  - *Ο Φερνάζης ήταν ομότεχνος του Καβάφη*
  - *Το ποίημα έχει έναν ειρωνικό τόνο.*
  - *Υπάρχει η ψυχολογική διεξόδυση του Καβάφη μέσα στα ποιητικά πρόσωπα.*
  - *Ο Φερνάζης υποδύεται το ρόλο του πολίτη, και είναι ειλικρινής και ρεαλιστής.*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

https://www.google.gr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espn=2&es_th=1&ie=UTF-8#q=%CE%B2%CE%B7%CE%BC%CE%B1+online+

<http://users.sch.gr/sirmkap/>

<http://latistor.blogspot.gr/>

<https://psifiakesergasies.wordpress.com/2013/04/30/kavafis2/>

Άρθρα Κ.Π. Καβάφη

Γρηγόριος Ξενόπουλος, «Ένας ποιητής»

Παναθήναια Δ' (30 Νοεμβρίου 1903) 2. Κ.Θ. Δημαράς, «Μερικές πηγές της καθαφικής τέχνης» (1932)

Σύμμικτα Γ', Εκδόσεις «Γνώση», 1992 3. Κ.Θ. Δημαράς, «Η “ηθοποιία” του Καβάφη» (1933)

Σύμμικτα Γ', Εκδόσεις «Γνώση», 1992 4. Ι.Α. Σαρεγιάννης, «“Το πιο τίμιο—την μορφή του”» (1944)

Σχόλια στον Καβάφη, Έταρος, 1964 5. Γιώργος Σεφέρης, «Κ.Π. Καβάφη, Θ.Σ. Έλιοτ· παράλληλου» (1946)

Δοκιμές, Α', Έταρος, 1974

ΤΕΛΟΣ

